

Η ΙΡΑΚΙΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ -ΙΡΑΚ

ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΕΡΜΠΙΛ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2018

Ευάγγελος Δαϊρετζής

Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄

Α. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Επιφάνεια	438.317 τ.Χ.
Πληθυσμός	40.194.216 (2018 εκτ.)
Πυκνότητα	82,7 κατ. ανά τ.χ.
Μορφολογία	κυρίως ευρείες πεδιάδες, ελώδεις εκτάσεις στον νότο, βουνά κατά μήκος των συνόρων με το Ιράν και την Τουρκία
Πρωτεύουσα	Βαγδάτη (9.500.000 κατ.)
Μεγαλύτερες πόλεις	Βασόρα (2.300.000), Μοσούλη (2.000.000), Ερμπίλ (1.100.000), Κερκούκ (1.100.000)
Πολίτευμα	Ομοσπονδιακή Κοινοβουλευτική Δημοκρατία
Διοικητικό σύστημα	18 περιφέρειες (Μουχάφαζα)
Κλίμα	κυρίως έρημος, ήπιος έως ψυχρός χειμώνας, ξηρό, ζεστό, θέρος. Στις βόρειες ορεινές περιοχές: κρύος χειμώνας με χιονοπτώσεις που προκαλούν πλημμύρες στο κεντρικό και νότιο Ιράκ κατά την Άνοιξη
Γλώσσα	Αραβικά(επίσημη), κουρδικά (επίσημη). Τουρκμενικά, νεό-αραμαϊκά, και αρμενικά είναι επίσημες γλώσσες στις περιοχές όπου οι ομιλούντες αποτελούν πλειοψηφία του πληθυσμού
Θρησκεία	Μουσουλμάνοι 95-98% (Σιίτες 64-69%, Σουνίτες 29-34%), Χριστιανοί 1% (Χαλδαίοι, Συρορθόδοξοι, προτεστάντες), Λοιποί 1-4% (2015 εκτ.)
Εθνική σύνθεση	Αραβες 75-80%, Κούρδοι 15-20%, Λοιποί 5% (Τουρκμένοι, Γεζίντι, Ασσύριοι, Σαμπάκ, Σαβαίοι, Μανταίοι κα)
Αλφαριθμητισμός	78% (άνδρες :85,7%, γυναίκες: 73,7%)
Νόμισμα	Δηνάριο Ιράκ (IQD)
Ισοτιμία	1 ευρώ: 1.340 δηνάρια , 1 δολάριο: 1.193 δηνάρια (Απρ.2019)
Ζώνη ώρας	GMT +3 Κατά την εφαρμογή της θερινής ώρας, δεν υπάρχει διαφορά με την Ελλάδα
Εθνικοί επέτειοι	Ημέρα Ανεξαρτησίας , 3 Οκτωβρίου (1932), Ημέρα της Δημοκρατίας, 14 Ιουλίου (1958), Απελευθέρωση Βαγδάτης (9 Απριλίου)
Εθνικές αργίες στο Κουρδιστάν	21 Μαρτίου Νεουρόζ , 5 και 11 Μαρτίου
Θρησκευτικές αργίες	Οι ισλαμικές αργίες βασίζονται στο σεληνιακό ημερολόγιο και ποικίλουν από έτος σε έτος: ισλαμικό νέο έτος, Γενέθλια Προφήτη, Αιντ αλ Φιτρ, Αιντ αλ Αντχα. Επίσης οι σιιτικές αργίες Ασουρα, ημέρα μαρτυρίου Αλή και ημέρα μαρτυρίου Ιμάμη Κάζεμ

Πηγή : CIA World Factbook

B. Η ΙΡΑΚΙΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.Βασικοί οικονομικοί δείκτες

	2016	2017
ΑΕΠ (δισ \$)	662,9	649,3
ΑΕΠ ετήσια αύξηση (%)	13,1	2,5
ΑΕΠ κατά κεφαλή (\$)	17.500	16.700
Πληθωρισμός (ετήσιος μ.ο. %)	0,5	0,1
Εισαγωγές (\$ δισ.)	19,57	39,47
Εξαγωγές (\$ δισ.)	41,72	61,41
Όγκος εμπορίου (\$ δισ.)	61,29	100,88
Εμπορικό ισοζύγιο (\$ δισ.)	22,15	21,94
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (δισ \$)	13,38	4, 344
Συναλλαγματικά αποθέματα (\$ δισ.)	45,36	48,88
Άμεσες ξένες επενδύσεις (\$ δισ.)	26,63	
Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	66,6	59,7
Εξωτερικό χρέος (δισ \$)	64,16	73,02
Ισοτιμίες \$ (μεσοσταθμικές)	1,182	1,184

Πηγή : CIA World Factbook

2. Εισαγωγή –Πορεία της ιρακινής οικονομίας

Το Ιράκ είναι μια μεσαίου μεγέθους οικονομία με ΑΕΠ 574 δις. \$ το 2015, δηλαδή λιγότερο από το ένα τρίτο του ΑΕΠ της Τουρκίας ή της Σαουδικής Αραβίας και περίπου το ήμισυ του ΑΕΠ του Ιράν ή της Αιγύπτου. Το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο των χωρών της περιοχής. Το κατά κεφαλήν εισόδημα διαμορφώθηκε σε 15.780 \$ το 2015, αρκετά χαμηλότερα από αυτό των χωρών του Κόλπου, της Τουρκίας και του Ιράν, αλλά υψηλότερα από τον Λίβανο, την Αίγυπτο και την Ιορδανία. Το επιχειρηματικό περιβάλλον είναι λιγότερο ευνοϊκό συγκρινόμενο με αυτό των χωρών της περιοχής. Η χώρα προσελκύει σημαντικές ξένες επενδύσεις, κυρίως στον πετρελαϊκό τομέα.

Η ιρακινή οικονομία δεν είναι διαφοροποιημένη και η κυβέρνηση διαδραματίζει βασικό ρόλο στην οικονομία. Ο πετρελαϊκός τομέας αντιπροσώπευε το 45% έως 55% του ΑΕΠ του Ιράκ την περίοδο 2010 - 2014, ενώ από τις πωλήσεις υδρογονανθράκων προέρχεται άνω του 90% των κρατικών εσόδων. Το 2014 οι σημαντικότεροι τομείς της οικονομίας εκτός πετρελαίου ήταν οι μεταφορές, οι τηλεπικοινωνίες (14% του ΑΕΠ), ο δημόσιος τομέας (13%), ο τομέας των κατασκευών(13%), το εμπόριο (12%) και η αγορά ακινήτων(12%). Ο δημόσιος τομέας αντιπροσωπεύει άνω του 60% της παραγωγής του Ιράκ, τόσο λόγω του μεγέθους της δημόσιας διοίκησης όσο και του ελέγχου που ασκεί επί των σημαντικότερων τομέων: πετρέλαιο, ορυχεία, ηλεκτρική ενέργεια και υδάτινοι πόροι . Επιπλέον, τα δύο τρίτα του τραπεζικού τομέα και το ένα τρίτο του μεταποιητικού τομέα ελέγχονται από το κράτος και το οποίο επίσης χρηματοδοτεί τα περισσότερα κατασκευαστικά έργα.

Περαιτέρω, η κυβέρνηση κατέχει το μονοπώλιο στην αγορά, πώληση και εισαγωγή πολλών αγροτικών και βιομηχανικών αγαθών και επιδοτεί την κατανάλωση αρκετών εξ αυτών. Η οικονομία της Περιφέρειας Κουρδιστάν αντιπροσωπεύει περίπου το 11% του ακαθάριστου ΑΕΠ του Ιράκ. Ο δημόσιος τομέας κατέχει επίσης σημαντική θέση στην οικονομία της περιοχής αντιπροσωπεύοντας το 28% του ΑΕΠ, ενώ οι κατασκευές αντιπροσωπεύουν περίπου το 20%. Παράλληλα, ο ιδιωτικός τομέας διαδραματίζει μεγαλύτερο ρόλο σε σχέση με το υπόλοιπο Ιράκ σε άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας.

Το Ιράκ βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις εισαγωγές. Οι κύριες εισαγωγές του Ιράκ περιλαμβάνουν μηχανήματα, ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό (10-12% των συνολικών εισαγωγών). Η Κίνα, η Τουρκία και τα ΗΑΕ είναι οι κύριοι προμηθευτές της. Οι εισαγωγές στην Περιφέρεια Κουρδιστάν αντιπροσωπεύουν το 40% των ιρακινών εισαγωγών. Κύριοι προμηθευτές : Τουρκία Ιράν, Κίνα , ΗΠΑ.

Η σε μεγάλο βαθμό κρατικά ελεγχόμενη, οικονομία του Ιράκ κυριαρχείται από τον πετρελαϊκό τομέα, ο οποίος παρέχει περίπου το 85% των κρατικών εσόδων και αποτελεί μείζονα καθοριστικό παράγοντα για την πορεία της οικονομίας. Οι συμβάσεις του Ιράκ με μεγάλες πετρελαϊκές εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν περαιτέρω τις εξαγωγές και τα έσοδα από το πετρέλαιο, ωστόσο η χώρα θα πρέπει να προχωρήσει σε εκσυγχρονισμό της παραγωγής, του δικτύου αγωγών και των υποδομών εξαγωγής του πετρελαίου, ώστε να είναι σε θέση οι εν λόγω συμφωνίες να επιτύχουν τον στόχο τους.

Το 2017, οι εξαγωγές του Ιρακινού πετρελαίου από τα κοιτάσματα στα βόρεια της χώρας υπέστησαν σημαντικό πλήγμα μετά από το δημοψήφισμα στην Περιφέρεια Κουρδιστάν (KRG) το οποίο είχε ως αποτέλεσμα η ιρακινή κυβέρνηση να ανακτήσει τον ομοσπονδιακό έλεγχο των αμφισβητούμενων πετρελαϊκών πεδίων και των ενεργειακών υποδομών στο Κιρκούκ. Η ιρακινή κυβέρνηση και η Περιφέρεια Κουρδιστάν ερίζουν ως προς τον ρόλο των ομοσπονδιακών και περιφερειακών αρχών στην ανάπτυξη και εξαγωγή πετρελαίου. Το 2007, η Κυβέρνηση Περιφέρειας Κουρδιστάν ψήφισε νόμο περί πετρελαίου για την ανάπτυξη κοιτασμάτων πετρελαίου και αερίου ανεξάρτητα από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Η KRG υπέγραψε περίπου 50 συμβάσεις με αλλοδαπές εταιρείες του ενεργειακού τομέα για την ανάπτυξη των κοιτασμάτων, ορισμένα από τα οποία βρίσκονται σε εδάφη που έθεσε υπό τον έλεγχό της η Βαγδάτη τον Οκτώβριο του 2017. Η KRG είναι σε θέση να εξάγει μονομερώς πετρέλαιο από τα κοιτάσματα που διατηρεί υπό τον έλεγχο της μέσω του δικού της αγωγού στην Τουρκία, ενέργεια την οποία η Βαγδάτη θεωρεί παράνομη. Ελλείπει εθνικής νομοθεσίας για τους υδρογονάνθρακες, οι δύο πλευρές έχουν συνάψει πέντε προσωρινές συμφωνίες επιμερισμού του πετρελαίου και των εσόδων από το 2009, οι οποίες οστόσο δεν τηρήθηκαν.

Η αύξηση του ΑΕΠ του Ιράκ διαμορφώθηκε σε 1,1% το 2017, αισθητά μικρότερη σε σύγκριση με την προηγούμενη διετία, καθώς η εγχώρια κατανάλωση και οι επενδύσεις μειώθηκαν λόγω της πολιτικής βίας και της πτώσης των διεθνών τομών πετρελαίου. Τον Αύγουστο 2017, η ιρακινή κυβέρνηση έλαβε την τρίτη δόση της χρηματοδότησης της συμφωνίας stand-by που

υπέγραψε το 2016 με το ΔΝΤ, η οποία αποσκοπεί στην σταθεροποίηση των οικονομικών, σε οικονομικές μεταρρυθμίσεις και στην μείωση των κρατικών δαπανών. Επιπλέον, στα τέλη του 2017 το Ιράκ έλαβε \$1,4 δις από διεθνείς δανειστές, μέρος των οποίων κατευθύνθηκε στην έκδοση ομολόγου αξίας 1 δις \$ για έργα ανοικοδόμησης στις περιοχές που απελευθερώθηκαν από το Ισλαμικό Κράτος. Οι επενδύσεις και η διαφοροποίηση της ιρακινής οικονομίας συνιστούν κρίσιμα στοιχεία για τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη της χώρας και απαιτούν ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον και σύγχρονο νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο για την ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα. Το συνολικό βιοτικό επίπεδο εξαρτάται από τις διεθνείς τιμές πετρελαίου, την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων, την επίτευξη ενός περιβάλλοντος ασφαλείας στην «μετά ISIS» εποχή και την επίλυση της πολιτικής διαφοράς με την Κυβέρνηση της Περιφέρειας Κουρδιστάν (KRG).

Ο πληθωρισμός παρέμεινε υπό έλεγχο από το 2006. Ωστόσο, οι ιρακινές Αρχές αδυνατούν να «μεταφράσουν» τα μακροοικονομικά οφέλη σε βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του ιρακινού λαού. Η ανεργία παραμένει σημαντικό πρόβλημα σε ολόκληρη τη χώρα παρά την ύπαρξη ενός υπερτροφικού δημόσιου τομέα. Η πολυνομία συνιστά για τους Ιρακινούς πολίτες και τους ξένους επενδυτές εμπόδιο στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Η διαφθορά και η έλλειψη οικονομικών μεταρρυθμίσεων, όπως η αναδιαρθρόση των τραπεζών, συνιστούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα.

Οι πτώση των τιμών του πετρελαίου το 2015 προκάλεσε σοβαρή οικονομική ύφεση στην οικονομία. Οι κλάδοι στις περιοχές που κατείχε το Ισλαμικό Κράτος επλήγησαν περισσότερο, καθώς και οι τομείς που βασίζονταν εκτενώς στη δημόσια χρηματοδότηση, όπως οι κατασκευές. Ο τομέας απώλεσε το ήμισυ της αξίας του το 2015, ενώ άλλοι πιο ανθεκτικοί τομείς, όπως το χονδρικό και το λιανικό εμπόριο, είχαν καλύτερες επιδόσεις.

Μετά την εξομάλυνση της πολιτικής κατάστασης, η χώρα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει ορισμένες σημαντικές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης της οικονομίας πέρα από τις δραστηριότητες που σχετίζονται με το πετρέλαιο, την καταπολέμηση της διαφθοράς, την κατάρτιση και την ένταξη των νέων και των γυναικών στην αγορά εργασίας και τη μείωση της παραοικονομίας.

3. Εξωτερικό εμπόριο

(εκ. US\$)	2005	2010	2015	2017
Εξαγωγές	23 697	52 483	57 577	63 314
Εισαγωγές	23 532	43 915	58 517	51 325
Εμπορικό ισοζύγιο	165	8 567	-940	11 989

Πηγή : UNCTAD

Πηγή : UNCTAD αξία σε εκ. .\$

4. Επενδύσεις

Αμεσες Ξένες Επενδύσεις

εκ. US\$	2005	2010	2015	2017
Εισροές	515.30	1 396.20	-7 574.20	-5 032.40
Εκροές	88.70	124.90	147.70	77.80

Πηγή : UNCTAD

Σύμφωνα με την Έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας «Doing Business 2019» για το Ιράκ, η χώρα, όσον αφορά τους επενδυτικό περιβάλλον, καταλαμβάνει μία από τις τελευταίες θέσεις στην περιοχή. Συγκεκριμένα μεταξύ 190 οικονομιών καταλαμβάνει τις κάτωθι θέσεις στην κατάταξη

Δείκτης	κατάταξη
Εναρξη δραστηριότητας	171
Εκδοση οικοδομικής άδειας	103
Εγγραφή ιδιοκτησίας	126
Λήψη δανείου	113
Προστασία δικαιωμάτων μειοψηφίας	125
Φορολογία	129
Διασυνοριακό εμπόριο	181
Εφαρμογή συμβατικών υποχρεώσεων	143

Πηγή : World Bank Doing Business 2019 report

Οι κρατικές Αρχές δημοσιεύουν περιορισμένα στατιστικά στοιχεία. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, η Εθνική Επιτροπή και οι Περιφερειακές Επιτροπές Επενδύσεων χορήγησαν 1067 άδειες μεταξύ των ετών 2008 και 2015 συνολικής αξίας 53,9 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ. Ωστόσο, η χορήγηση άδειας επένδυσης δεν σημαίνει απαραίτητα και την υλοποίησή της.

Στην Περιφέρεια Κουρδιστάν το Συμβούλιο Επενδύσεων χορήγησε 33 άδειες το 2017, με συνολική εκτιμώμενη αξία 711 εκατομμυρίων δολαρίων.

Πολιτική για τις άμεσες ξένες επενδύσεις

Οι Ιρακινές Αρχές τονίζουν την προσήλωσή τους στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, δεδομένων των δημοσιονομικών προκλήσεων και των σημαντικών αναγκών ανοικοδόμησης στις περιοχές που προηγουμένως κατείχε το ISIS. Τον Φεβρουάριο του 2018, η Κυβέρνηση σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα και την κυβέρνηση του Κουβέιτ διοργάνωσαν την Διεθνή Διάσκεψη του Κουβέιτ για την Ανασυγκρότηση του Ιράκ, η οποία αποσκοπούσε εν μέρει στην προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων. Τον Δεκέμβριο του 2015, η Κυβέρνηση ψήφισε τον τροποποιημένο νόμο περί εθνικών επενδύσεων ο οποίος βελτιώνει το επιχειρηματικό περιβάλλον για τους ξένους επενδυτές, τους επιτρέπει να αγοράζουν γη για ορισμένα επενδυτικά έργα και επιταχύνει τη διαδικασία χορήγησης αδειών για επενδύσεις. Το 2015, το Ιράκ προσχώρησε επίσης στη διεθνή σύμβαση για τον Διευθέτηση Επενδυτικών Διαφορών μεταξύ Κρατών(ICSID).

Η Κυβέρνηση αναζητεί τρόπους χρηματοδότησης για την υλοποίηση μεγάλων αναπτυξιακών έργων αντί της προηγούμενης πρακτικής της χρηματοδότησης επενδύσεων εξ ολοκλήρου από τις τρέχουσες ετήσιες δαπάνες του προϋπολογισμού. Σύμφωνα με τον Επενδυτικό Νόμο, η Κυβέρνηση επιφυλάσσεται του δικαιώματος να ελέγχει τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

Η Περιφέρεια Κουρδιστάν διαθέτει τον δικό της επενδυτικό νόμο και κανονισμούς που ρυθμίζουν το καθεστώς των ξένων επενδύσεων. Η τοπική Κυβέρνηση έχει δηλώσει ότι είναι ανοικτή στις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και ενδιαφέρεται για τη σύγχρονη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση, όπως αποδεικνύεται από τις συμβάσεις που έχει υπογράψει για το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο.

Σύμφωνα με τον ιρακινό νόμο, ένας ξένος επενδυτής δικαιούται να πραγματοποιεί επενδύσεις στο Ιράκ υπό όρους όχι λιγότερο ευνοϊκούς από εκείνους που ισχύουν για ιρακινό επενδυτή και δεν υπάρχει περιορισμός στο ποσοστό της ξένης συμμετοχής. Ωστόσο, περιορίζει την άμεση και έμμεση ιδιοκτησία των περισσότερων φυσικών πόρων, ιδίως την εξόρυξη και επεξεργασία αυτών. Επιτρέπει την κατοχή γης σε ξένους για οικιστικά έργα και συνιδιοκτησία γης που θα χρησιμοποιηθεί για βιομηχανικά έργα όταν συμμετέχει ιρακινός εταίρος.

Ο νόμος περί επενδύσεων του Ιράκ του 2006 προβλέπει την ίδρυση της Εθνικής Επιτροπής Επενδύσεων (ΕΕΕ) και Προσωρινής Επιτροπής Επενδύσεων σε κάθε μία από τις επαρχίες της

χώρας. Στο πλαίσιο του επενδυτικού νόμου οι εν λόγω Επιτροπές προορίζονται να λειτουργούν ως one-stop shop που μπορούν να παρέχουν πληροφορίες, να υπογράφουν συμβάσεις και να διευκολύνουν την εγγραφή σε μητρώα σε νέους ξένους και εγχώριους επενδυτές. Η ΕΕΕ προσφέρει υπηρεσίες διευκόλυνσης των επενδυτών στις συναλλαγές, συμπεριλαμβανομένων των αιτήσεων άδειας εργασίας, επιστολών έγκρισης θεώρησης, τελωνειακών διαδικασιών και εγγραφής επιχειρήσεων. Οι επενδυτές μπορούν να ζητήσουν αυτές τις υπηρεσίες μέσω της ιστοσελίδας της ΕΕΕ: <http://investpromo.gov.iq/>. Ωστόσο, η Εθνική και οι Περιφερειακές Επιτροπές Επενδύσεων φέρεται να αντιμετωπίζουν προβλήματα στην λειτουργία τους λόγω των ασαφειών αρμοδιοτήτων, των περιορισμών του προϋπολογισμού και της απουσίας κανονισμών και τυποποιημένων διαδικασιών λειτουργίας. Οι Επιτροπές Επενδύσεων φαίνεται ότι δεν διαθέτουν επαρκή εξουσία ώστε να παρεμβαίνουν όταν οι επενδυτές αντιμετωπίζουν γραφειοκρατικά προβλήματα με άλλα υπουργεία.

Το Ιράκ έχει υπογράψει τη Σύμβαση για την εμπορική διαιτησία (1987) και τη Σύμβαση του Ριάντ για τη δικαστική συνεργασία (1983). Επίσης προσχώρησε επίσημα στη Σύμβαση ICSID και στη συμφωνία διαδικασίας διακανονισμού διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους (ISDS)

Το Ιράκ δεν έχει ακόμη υπογράψει ή επικυρώσει, τη σύμβαση για την αναγνώριση και την εφαρμογή των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων (Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958) και τους ειδικούς κανόνες και διαδικασίες διαιτησίας που έχει θεσπίσει η Επιτροπή του ΟΗΕ για το Διεθνές Εμπόριο (UNCITRAL Model Law).

Γ. ΚΥΡΙΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΙΡΑΚΙΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. Γεωργία

Στο Ιράκ επικρατούν ευνοϊκές συνθήκες για την γεωργία στα βόρεια της χώρας λόγω βροχοπτώσεων και στα κεντρικά και νότια λόγω της άρδευσης από τους ποταμούς Τίγρη και Ευφράτη. Η γεωργία συνιστά παραδοσιακό τρόπο ζωής στην χώρα και έναν από τους σημαντικότερους τομείς απασχόλησης δεδομένου ότι απασχολεί σχετικά υψηλό αριθμό γυναικών και νέων. Ο γεωργικός τομέας αυξήθηκε με γοργούς ρυθμούς, σχεδόν διπλασιάζοντας την αξία του μεταξύ του 2009 και του 2013, ενώ κατέγραψε μείωση κατά 30% μετά το 2014. Ο γεωργικός τομέας στο Ιράκ συρρικνώθηκε εξαιτίας των συγκρούσεων, της ανεπαρκούς πρόσβασης στο νερό, της επιδείνωσης της ποιότητας του εδάφους και τις χαμηλές δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες για τον εξοπλισμό, την άρδευση, την γεωργία και την αλιεία.

Σημαντικές καλλιεργήσιμες εκτάσεις επί του παρόντος δεν καλλιεργούνται. Η ανεπαρκής εμπορία των αγροτικών προϊόντων και οι δυσκολίες στην διακίνηση και στον εφοδιασμό, συμπεριλαμβανομένης της ανεπαρκούς υποδομής μεταφορών, της αποθήκευσης σε ψυγεία και

των εγκαταστάσεων αποθήκευσης, προκαλούν σημαντική απώλεια των παραγόμενων προϊόντων πριν φθάσουν στην αγορά. Η τοπική ζήτηση για γεωργικά προϊόντα δεν καλύπτεται και η άμεση διαθεσιμότητα φθηνότερων εισαγόμενων προϊόντων διατροφής από γειτονικές χώρες καθιστά τα ιρακινά προϊόντα μη ανταγωνιστικά. Οι περισσότερες από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις στο Ιράκ είναι μικτές οικογενειακές επιχειρήσεις.

2. Κατασκευές

Ο κλάδος των κατασκευών στο Ιράκ ήταν σε ανερχόμενη πορεία κατά την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα έως την εισβολή του Ισλαμικού Κράτους και την οικονομική ύφεση που ακολούθησε. Το 2013 ο κατασκευαστικός τομέας ήταν ο τρίτος μεγαλύτερος μη πετρελαϊκός τομέας ο οποίος αντιπροσώπευε το 13,7% του ΑΕΠ. Ωστόσο, μέχρι το 2015 το μέγεθος και η αξία του συρρικνώθηκαν σημαντικά. Παραδοσιακά, οι εγχώριες και ξένες επενδύσεις στον τομέα ήταν σημαντικές και αυτό αναμένεται να συνεχιστεί με την αποκατάσταση της ασφάλειας, την μείωση των στρατιωτικών δαπανών, τον περιορισμό της πολιτικής αβεβαιότητας και την ανάκαμψη των τιμών του πετρελαίου καθώς και τις ανάγκες για την ανακατασκευή των κατεστραμμένων υποδομών. Η αυξανόμενη ζήτηση για ακίνητα λόγω της αύξησης του πληθυσμού και η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού και πρώτων υλών για τις κατασκευές θα στηρίξουν την μελλοντική ανάπτυξη του τομέα.

Η κυβέρνηση ελέγχει τις περισσότερες πτυχές της κατανομής της γης, την ανάθεση συμβάσεων κατασκευής και την έκδοση οικοδομικών αδειών, την εγγραφή ακινήτων και την προμήθεια οικοδομικών υλικών. Η λειτουργία του τραπεζικού συστήματος καθιστά σχεδόν αδύνατη την λήψη δανείων και συνιστά επίσης εμπόδιο στην επιχειρηματική κατασκευαστική δραστηριότητα. Οι κατασκευές, ως τομέας έντασης εργασίας, αποτελεί και έναν από τους μεγαλύτερους εργοδότες δεδομένου ότι απασχολεί το μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων ηλικίας 15-25 ετών.

Ο τομέας των κατασκευών προσελκύει εν γένει σημαντικό μέρος των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων του Ιράκ καθώς και των ξένων άμεσων επενδύσεων. Στην Περιφέρεια Κουρδιστάν οι κατασκευές είναι ο πρώτος προορισμός ιδιωτικών επενδύσεων. Σύμφωνα με το Συμβούλιο Επενδύσεων, το 40% των έργων που έχουν υποβληθεί αφορούν τον κατασκευαστικό τομέα. Βραχυπρόθεσμα, αναμένεται ότι οι ακόλουθοι παράγοντες θα συμβάλουν στην ανάκαμψη του τομέα: η αποκατάσταση της ασφάλειας, η μείωση της πολιτικής αβεβαιότητας, η βελτίωση της δημοσιονομικής ισορροπίας λόγω της μερικής ανάκαμψης των τιμών του πετρελαίου και της μείωσης των στρατιωτικών δαπανών, οι ανάγκες ανασυγκρότησης, η επανάκαμψη των εγχώριων και ξένων επενδύσεων και η αύξηση της εγχώριας ζήτησης λόγω της οικονομικής ανάπτυξης. Μακροπρόθεσμα, ο κατασκευαστικός τομέας αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην οικονομία. Ως παραγωγός ενέργειας, το Ιράκ έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στις ενεργοβόρες δραστηριότητες όπως είναι η παραγωγή δομικών υλικών (τσιμέντο, τούβλο κ.λπ.) και οι μεταφορές. Η αύξηση του πληθυσμού (2,8% ετησίως), η μεγάλη διαθέσιμη έκταση, η αστική

ανάπτυξη και το μακροχρόνιο στεγαστικό έλλειμμα παρουσιάζουν σημαντικές ευκαιρίες για εγχώριες και ξένες επενδύσεις στον τομέα.

Τα κατασκευαστικά έργα διακρίνονται σε δημόσια και ιδιωτικά:

Δημόσια έργα Ο δημόσιος φορέας (υπουργείο, κυβερνείο κλπ.) προτείνει ένα έργο, το Υπουργείο Σχεδιασμού και το Υπουργείο Οικονομικών αποδέχονται την πρόταση και κατανέμουν τους οικονομικούς πόρους που πρέπει να διαθέσει το Υπουργείο Οικονομικών. Στο τελικό στάδιο η σύμβαση ανατίθεται σε κρατική εταιρεία (SOC) ή σε ιδιωτικό ανάδοχο. Κάθε δημόσιος φορέας είναι υπεύθυνος για τα κατασκευαστικά έργα αρμοδιότητάς του. πχ το Υπουργείο Στέγασης και Δρόμων για την ανέγερση κτιρίων, κατασκευή δρόμων κλπ., το Υπουργείο Παιδείας για την κατασκευή σχολείων και πανεπιστημίων κλπ.

Ιδιωτικά έργα. Ο ιδιωτικός φορέας (πχ επιχείρηση, ιδιώτης) ζητά άδεια από την Εθνική Επιτροπή Επενδύσεων (Ιράκ) ή το Εθνικό Συμβούλιο Επενδύσεων (Περιφέρεια Κουρδιστάν) που αποφασίζουν για την χορήγηση της ή μη. Η τοπική Υπηρεσία του Υπουργείου Δημοσίων Έργων διαθέτει την γη και ο ανάδοχος μπορεί να προχωρήσει στην εκτέλεση του έργου. Οι κύριοι εμπλεκόμενοι φορείς του δημόσιου τομέα στο Ιράκ είναι: Υπουργείο Σχεδιασμού, Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Κυβερνητικών Υποθέσεων, Υπουργείο Δήμων και Δημοσίων Έργων, Υπουργείο Κατασκευών και Στέγασης και η Εθνική Αρχή Επενδύσεων. Στην Περιφέρεια Κουρδιστάν οι κύριοι φορείς του δημόσιου τομέα είναι: Υπουργείο Σχεδιασμού, Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Στέγασης και Ανασυγκρότησης, Εθνικό Συμβούλιο Επενδύσεων.

3. Ενέργεια

Επιβεβαιωμένα αποθέματα πετρελαίου	143 δις βαρέλια ημερησίως
Μη επιβεβαιωμένα αποθέματα πετρελαίου	215-45 δις βαρέλια
Επιβεβαιωμένα αποθέματα φυσικού αερίου	127 τρις κ.π.
Εκτιμώμενα αποθέματα φυσικού αερίου	300-330 τρις κ.π.
Παραγωγή πετρελαίου 2017	4, 450 εκ. Βαρέλια ημερησίως
Στόχος Παραγωγής 2020	10 εκ. Βαρέλια ημερησίως
Εξαγωγές πετρελαίου	2.500 εκ. Βαρέλια ημερησίως

Πηγή Υπουργείου Πετρελαίου

Το Ιράκ κατέχει την πέμπτη θέση όσον αφορά το μέγεθος των κοιτασμάτων πετρελαίου παγκοσμίως. Νεότερες εκτιμήσεις υπολογίζουν ότι το Ιράκ καταλαμβάνει την τρίτη θέση μετά την Σαουδική Αραβία και το Ιράν. Ωστόσο, μόνο ένα μικρό ποσοστό των γνωστών αποθεμάτων πετρελαίου της χώρας έχει αξιοποιηθεί. Επιπλέον, τα έσοδα από τις εξαγωγές αργού πετρελαίου αντιπροσώπευαν πάνω από το 70% του ΑΕΠ. Τα αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου του Ιράκ υπολογίζονται σε 143 δις. βαρέλια και φυσικού αερίου σε 126,7 τρις. κυβικά πόδια. Ο

Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας υπολογίζει ότι μέχρι το 2020 οι εξαγωγές πετρελαίου θα ανέλθουν σε 6,1 εκ. βαρέλια ημερησίως.

Ο πετρελαϊκός τομέας του Ιράκ μέχρι το 2003 υπέστη τις συνέπειες των διεθνών κυρώσεων και των καταστροφικών πολέμων και γι αυτό τον λόγο η πετρελαϊκή υποδομή χρήζει εκσυγχρονισμού και επενδύσεων. Σύμφωνα με την Εθνική Ενεργειακή Στρατηγική του Ιράκ, οι συνολικές επενδύσεις που απαιτούνται στην ενέργεια μέχρι το 2030 ανέρχονται σε ποσό άνω των 500 δις. δολαρίων. Ο προτεινόμενος νόμος-πλαίσιο περί πετρελαίου και φυσικού αερίου, ο οποίος διέπει την σύναψη συμβάσεων, αποτελεί μέρος μιας δέσμης τεσσάρων νόμων περί υδρογονανθράκων και βρίσκεται υπό εξέταση στο Συμβούλιο των Υπουργών από το 2008, χωρίς ωστόσο, να έχει λάβει την τελική του μορφή.

Το 2017 η παραγωγή αργού πετρελαίου στο Ιράκ ανήλθε κατά μέσο όρο σε 4,45 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως (bpd), πάνω από το «προ-ISIS» επίπεδο των 2,8 εκατομμυρίων bpd το 2013. 78% τοις εκατό της παραγωγής προήλθε από τα κοιτάσματα του νοτίου Ιράκ και το υπόλοιπο από τα κοιτάσματα της περιοχής του Κερκούκ. Περίπου το ήμισυ της ιρακινής παραγωγής πετρελαίου προέρχεται από δύο μόνο κοιτάσματα: Ρουμάιλα στο νότιο Ιράκ και Κερκούκ.

Περιφέρεια Κουρδιστάν

Η περιφερειακή κυβέρνηση του Κουρδιστάν (KRG) ψήφισε ξεχωριστό νόμο περί υδρογονανθράκων το 2007. Παρά την έλλειψη εθνικού δικαίου του Ιράκ που να διέπει τις επενδύσεις στον τομέα των υδρογονανθράκων, η Περιφερειακή Κυβέρνηση έχει συνάψει συμφωνίες με αρκετές πετρελαϊκές εταιρείες για έρευνα και ανάπτυξη. Το ιρακινό υπουργείο πετρελαίου είναι κατηγορηματικό στο ότι το πετρέλαιο που παράγεται στην Περιφέρεια Κουρδιστάν θα πρέπει να εξάγεται από τον Κρατικό Οργανισμό Εμπορίας Πετρελαίου (SOMO), τον εξαγωγικό βραχίονα πετρελαίου στο Ιράκ.

Κύριοι αγωγοί εξαγωγής

Στον Βορρά: Το Ιράκ διαθέτει έναν σημαντικό αγωγό εξαγωγής αργού πετρελαίου, τον αγωγό Κερκούκ – Τζευχάν (γνωστός ως αγωγός Ιράκ-Τουρκίας), ο οποίος μεταφέρει πετρέλαιο από το βόρειο τμήμα του Ιράκ προς το τουρκικό λιμάνι Τζευχάν της Μεσογείου. Η μεταφορά πετρελαίου είχε επανειλημμένα διακοπεί κατά την διάρκεια του πολέμου με το Ισλαμικό Κράτος. Στο παρελθόν, η Κυβέρνηση της χώρας είχε εκπονήσει σχέδια επέκτασης του αγωγού από την τρέχουσα δυναμικότητα των 600.000 bpd σε 1 εκατομμύριο bpd καθώς και την κατασκευή ενός νέου αγωγού χωρητικότητας 1 εκατομμυρίου bpd, ωστόσο τα εν λόγω σχέδια δεν έχουν περάσει στο στάδιο της εφαρμογής.

Δυτικά : οι κυβερνήσεις του Ιράκ και της Ιορδανίας υπέγραψαν συμφωνία για την κατασκευή αγωγού από το νότιο Ιράκ, ο οποίος θα μεταφέρει ένα εκατομμύριο bpd αργού πετρελαίου, καθώς και φυσικού αερίου από το νότιο Ιράκ έως το λιμάνι της Ακαμπα της Ιορδανίας και ενδεχομένως στην Αίγυπτο

Φυσικό αέριο

Σύμφωνα με την Υπηρεσία Πληροφοριών για την Ενέργεια των ΗΠΑ, τα αποδεδειγμένα αποθέματα φυσικού αερίου του Ιράκ είναι 111,5 τρισεκατομμύρια κ.π. (127 τρις κ.π. σύμφωνα με το ιρακινό Υπουργείο Πετρελαίου) και καταλαμβάνουν την δωδέκατη θέση στην παγκόσμια κατάταξη. Στην έκθεση για την Ολοκληρωμένη Εθνική Ενεργειακή Στρατηγική (INES), η ιρακινή Κυβέρνηση υπολογίζει το δυναμικό παραγωγής σε 6-8 δισεκατομμύρια κ.π. την ημέρα (scfd) έως το 2020. Το 70% αυτών εντοπίζεται στην Περιφέρεια της Βασόρας στο νότιο Ιράκ. Τα πιθανά αποθέματα του Ιράκ έχουν εκτιμηθεί σε 275-300 τρις κ.π. ενώ από το Υπουργείο Πετρελαίου εκτιμώνται σε 300-330 τρις κ.π.

4. Βιομηχανία

Ο μεταποιητικός τομέας είναι ένας από τους σημαντικότερους μη πετρελαϊκούς τομείς, ως επί το πλείστον ιδιωτικός στην Περιφέρεια Κουρδιστάν (90%) ενώ στο Ιράκ ως επί το πλείστον ελέγχεται από την κυβέρνηση (70%). Ο ιδιωτικός τομέας κυριαρχεί στα ορυκτά, στην επεξεργασία τροφίμων και ποτών και πλαστικών ενώ οι άλλοι υποτομείς ελέγχονται κυρίως από την κυβέρνηση. Οι ξένες επενδύσεις στην μεταποίηση είναι περιορισμένες. Η μεταποιητική βιομηχανία απασχολεί 8-10% του συνολικού εργατικού δυναμικού. Υπάρχουν ορισμένες μικρές επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα (προϊόντα μετάλλου και έπιπλα) αλλά το 79% αφορά μεγάλες εταιρείες, στην πλειοψηφία κρατικές. Στην Περιφέρεια Κουρδιστάν λειτουργούν ορισμένες μεγάλες εταιρείες ωστόσο, περισσότερο από το ήμισυ του συνόλου της βιομηχανίας αποτελούν μικρές επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται κυρίως στον τομέα των τροφίμων, στην κλωστοϋφαντουργία, στην βιομηχανία πλαστικών και στα έπιπλα.

Ο τομέας της μεταποίησης ήταν σε τροχιά ανάπτυξης την περίοδο 2009-2012, ωστόσο τα τελευταία χρόνια έχει συρρικνωθεί σημαντικά λόγω της πολιτικής κρίσης και της οικονομικής ύφεσης. Οι πλέον παραγωγικοί υποτομείς αφορούν την διύλιση πετρελαίου, την παραγωγή τσιμέντου και την επεξεργασία τροφίμων. Ο υποτομέας ορυκτών είναι ο μόνος υποτομέας όπου η αξία της τοπικής παραγωγής υπερβαίνει την αξία των εισαγόμενων προϊόντων. Το τσιμέντο αποτελεί προστατευμένο προϊόν και απαγορεύονται οι εισαγωγές. Σε όλους τους άλλους υποτομείς, οι φθηνότερες εισαγωγές υπερβαίνουν και κατά τα φαινόμενα υπονομεύουν την τοπική παραγωγή.

Η τοπική παραγωγή σε πολλές περιπτώσεις είναι αρκετά δαπανηρή και όχι αρκούντως κερδοφόρα ώστε οι επιχειρήσεις να επιβιώσουν σε ανταγωνιστικό περιβάλλον. Η έλλειψη παραγωγικότητας οφείλεται στο δυσμενές εργασιακό περιβάλλον, την έλλειψη μηχανοργάνωσης και προηγμένων τεχνολογιών, την έλλειψη εξειδίκευσης και καινοτομίας και το υπεράριθμο προσωπικό των δημόσιων επιχειρήσεων. Ένα άλλο σοβαρό εμπόδιο στην επιχειρηματικότητα συνιστά η ανεπάρκεια ηλεκτρικής ενέργειας. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, το Ιράκ είναι το 133ο στον παγκόσμια κατάταξη στην πρόσβαση στην ηλεκτρική ενέργεια.

5. Τομέας Μεταφορών και Αποθήκευσης

Στην εξαγωγική αγορά του Ιράκ κυριαρχεί σχεδόν εξ ολοκλήρου το αργό πετρέλαιο (98% των συνολικών εξαγωγών το 2016). Οι εισαγωγές κατέγραψαν σημαντική αύξηση τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα από την Τουρκία, την Κίνα, το Ιράν, τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Νότια Κορέα, την Ινδία, την Γερμανία και την Ιταλία. Οι εισαγωγές εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις θαλάσσιες μεταφορές. Σημαντική ποσότητα αγαθών εισέρχεται στη χώρα μέσω φορτηγών, ιδίως μέσω των βόρειων συνόρων με την Τουρκία. Στην χώρα λειτουργούν πέντε διεθνή αεροδρόμια μέσω των οποίων διακινείται μικρή ποσότητα αγαθών. Ένα νέο διεθνές αεροδρόμιο κατασκευάζεται στην Καρμπάλα. Οι μεταφορές (θαλάσσιες, οδικές και σιδηροδρομικές) υπόκεινται στον έλεγχο της κυβέρνησης και τα έργα υποδομής εντάσσονται στο πλαίσιο του κατασκευαστικού τομέα. Οι εταιρείες μεταφορών και αποθήκευσης είναι κυρίως ιδιωτικές.

Υπό συνθήκες πολιτικής αστάθειας και οικονομικής ύφεσης, ο τομέας μεταφορών και αποθήκευσης επλήγη σημαντικά από το 2009 έως το 2014. Ορισμένες εμπορικές διαδρομές έκλεισαν ή έγιναν πολύ επικίνδυνες για τις συνήθεις μεταφορικές υπηρεσίες και οι αγωγοί υπέστησαν βλάβη ή καταστράφηκαν. Όσον αφορά τις δημόσιες συγκοινωνίες, οι σιδηροδρομικές υπηρεσίες περιορίζονται στο νότιο τμήμα της χώρας και δεν υπάρχουν δημόσιες υπηρεσίες λεωφορείων ή πούλμαν. Τα ιδιωτικά αυτοκίνητα και τα ταξί αποτελούν το βασικό μέσο μεταφοράς για τους πολίτες. Παρόλο που υπήρξε σημαντική επέκταση του οδικού δικτύου την τελευταία δεκαετία, δεν καλύπτει τις ανάγκες ενώ αρκετά μεγάλα έργα υποδομής καθυστέρησαν λόγω της έκρυθμης πολιτικής κατάστασης. Το Ιράκ διαθέτει αρκετούς μεγάλους αγωγούς πετρελαίου που διέρχονται από την χώρα, οι οποίοι χρησιμοποιούνται τόσο για την μεταφορά πετρελαίου στο εσωτερικό της χώρας από τα πεδία στα διυλιστήρια όσο και για τις εξαγωγές. Η αποθήκευση ανήκει κυρίως σε ιδιώτες και οι αποθηκευτικοί χώροι δεν καλύπτουν τις ανάγκες. Ειδικότερα, υπάρχει σοβαρή έλλειψη ψυκτικών εγκαταστάσεων αποθήκευσης και φορτηγών – ψυγείων η οποία πλήττει σημαντικά τον αγροτικό τομέα της γεωργίας. Οι δημόσιες ταχυδρομικές υπηρεσίες λειτουργούν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό σε όλες τις περιφέρειες της χώρας και οι ιδιωτικές υπηρεσίες ταχυμεταφορών, τόσο οι διεθνείς όσο και οι ιρακινές, παρέχουν υπηρεσίες όπως μεταφορά εμπορευμάτων, παράδοση πακέτων και συναφείς υπηρεσίες.

Η παρατεταμένη πολιτική αστάθεια και τα προβλήματα ασφάλειας των τελευταίων ετών έχουν εκτρέψει σημαντικά την κατανομή της μεταφορικής δραστηριότητας προς περιοχές με σχετική σταθερότητα. Επισημαίνεται επίσης ότι εκτεταμένες περιοχές του Ιράκ καλύπτονται από υγρότοπους ή έρημο όπου δεν ευνοείται η δημιουργία υποδομών για τις μεταφορές. Η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη του Ιράκ, η Μοσούλη στερείται πλέον σημαντικών υποδομών μεταφορών λόγω των καταστροφών που υπέστη από την κατοχή και τον πόλεμο με το Ισλαμικό Κράτος. Πολλές οδικές αρτηρίες, όπως αυτές που συνδέουν το Ιράκ με τις γειτονικές χώρες Ιορδανία και Ιράν, παραμένουν ανεπαρκώς αναπτυγμένες. Η κυκλοφορία φορτηγών από την Τουρκία για

μεταφορά αγαθών στο βόρειο τμήμα της χώρας πραγματοποιείται σε δίκτυο αυτοκινητοδρόμων με ανεπαρκή υποδομή.

6. Υγεία

Το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης του Ιράκ εθεωρείτο από τα καλύτερα της περιοχής πριν υποστεί τις καταστροφικές συνέπειες της παρατεταμένης αστάθειας στην χώρα. Το 2006, το Παρατηρητήριο των Περιφερειακών Συστημάτων Υγείας του Οργανισμού Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (IRHSO) σε έκθεση του κατάταξε το υγειονομικό σύστημα του Ιράκ στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των χωρών της περιοχής. Όπως προκύπτει από στατιστικούς δείκτες, τα προβλήματα του τομέα της υγείας είναι σημαντικά. Περίπου το ένα τέταρτο του πληθυσμού διαβιεί κάτω από το όριο της φτώχειας και το 16% δεν έχει πρόσβαση σε καθαρό νερό

Υπάρχουν δύο κύριοι παράγοντες στο ιρακινό τομέα της υγείας: ο δημόσιος τομέας, ο οποίος καλύπτει περίπου το 75% όλων των εγκαταστάσεων υγείας και ο ιδιωτικός τομέας, ο οποίος αντιπροσωπεύει το υπόλοιπο 25%.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα, η ιρακινή κυβέρνηση είναι υπεύθυνη για την παροχή δωρεάν υγειονομικής περίθαλψης μέσω δημόσιων κλινικών και νοσοκομείων σε όλους τους Ιρακινούς. Ωστόσο, ένας σημαντικός αριθμός κυβερνητικών γιατρών διατηρεί επίσης ιδιωτικά ιατρεία και εκτιμάται ότι το 50% του ιρακινού πληθυσμού χρησιμοποιεί για την αρχική θεραπεία τους παρόχους υγειονομικής περίθαλψης του ιδιωτικού τομέα. Το Ιράκ δεν διαθέτει ιδιωτικό φορέα ασφάλισης υγείας και οι ασθενείς πρέπει να πληρώσουν εξ ολοκλήρου για ιδιωτική υγειονομική περίθαλψη.

Το Ιράκ διαθέτει 240 κρατικά νοσοκομεία, εκ των οποίων 47 στην Βαγδάτη. Διαθέτει επίσης 2504 κλινικές πρωτοβάθμιας υγείας (PHCs) που παρέχουν περιορισμένο φάσμα υπηρεσιών κατανεμημένων σε όλη την επικράτεια. Γενικά, όλες οι υπηρεσίες πρωτοβάθμιας και προληπτικής ιατρικής παρέχονται δωρεάν. Οι διακοπές ρεύματος είναι συχνές ενώ δεν επαρκεί ο διαγνωστικός εξοπλισμός και το καλά εκπαιδευμένο προσωπικό. Σημαντικό μέρος του προϋπολογισμού του Υπουργείου Υγείας τα τελευταία χρόνια έχει διατεθεί για την κατασκευή και την ανακατασκευή νοσοκομείων. Το Υπουργείο έχει συνάψει 18 συμβάσεις έργων υγείας αξίας 276 εκ. \$ σε 9 επαρχίες οι οποίες αφορούν την κατασκευή 22 νέων νοσοκομείων και 15 κέντρων υγείας.

7. Ο τομέας της πληροφορικής και των επικοινωνιών

Ο τομέας πληροφορικής και επικοινωνιών κατέγραφε σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης πριν από το 2014, της τάξεως του 17% κατά μέσο όρο ετησίως. Υπάρχει έλλειμμα στην υποδομή του δικτύου τηλεπικοινωνιών μετά την καταστροφή μέρους της υπάρχουσας υποδομής. Παρόλο που η ανάπτυξη υποδομών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας είναι αρμοδιότητα του δημοσίου τομέα, κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης σε μεγάλο βαθμό είναι ο ιδιωτικός τομέας.

Οι τηλεφωνικές υπηρεσίες στο Ιράκ εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα κινητά τηλέφωνα ενώ λίγα νοικοκυριά διαθέτουν σταθερή σύνδεση. Το 2015 πάνω από το 95% των οικογενειών τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές είχαν κινητά τηλέφωνα. Αντιθέτως, λιγότερο από το 8% των οικογενειών στις αστικές περιοχές και λιγότερο από 2% των οικογενειών στις αγροτικές περιοχές διέθεταν σταθερή σύνδεση. Το 2006 ο αριθμός των κινητών ανέρχονταν σε 9 εκ. και το 2015 σε 33 εκ.

Στην χώρα δραστηριοποιούνται 3 κύριοι πάροχοι κινητών τηλεφώνων: Zain, Korek και Asiacell. Αρκετοί μικρότεροι πάροχοι παρέχουν επίσης ασύρματες τηλεφωνικές υπηρεσίες. Το 2015, η Korek η οποία έχει την έδρα της στο Ερμπίλ, ξεπέρασε τους ανταγωνιστές της για πρώτη φορά και έκτοτε είναι ο μεγαλύτερος πάροχος κινητής τηλεφωνίας στο Ιράκ.

Υπηρεσίες ηλεκτρονικών υπολογιστών και Διαδικτύου: Το 2014 σχεδόν το 30% των οικογενειών στο Ιράκ είχε έναν υπολογιστή οποιουδήποτε είδους και το 2015 μόλις ποσοστό 17% έκανε χρήση του διαδικτύου. Η χρήση του υπολογιστή ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό ανά περιφέρεια. Το βόρειο Ιράκ και η Βαγδάτη έχουν την υψηλότερη χρήση υπολογιστών στην χώρα. Η Σουλναμανίγια (23,6%) και κατ το Ντοχούκ (23,5%) στην Περιφέρεια Κουρδιστάν έχουν το υψηλότερο ποσοστό πολύ μεγαλύτερο από την Βαγδάτη (18,8%).

Η υποδομή δικτύου σταθερής τηλεφωνίας έχει ανάγκη εκσυγχρονισμού υποδομών. Η Gulf Bridge International, ιδιωτική εταιρεία με έδρα το Κατάρ, με σκοπό την αύξηση ταχυτήτων του Διαδικτύου και των τηλεφωνικών συνδέσεων συνέδεσε το Ιράκ με υποβρύχιο καλωδιακό σύστημα το οποίο εν συνεχεία συνδέει τις χώρες του Κόλπου με δίκτυα στην Ευρώπη. Το Υπουργείο Επικοινωνιών τονίζει την προσήλωσή του στην βελτίωση της υποδομής για την παροχή διαδικτύου στη χώρα, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου οπτικών ινών. Το Υπουργείο στοχεύει επίσης στην παροχή υπηρεσιών όπως: e-commerce, e-health, e-learning, και e-banking.

Α. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΙΡΑΚ

1. Διμερές εμπόριο Ελλάδος – Ιράκ

	Εξαγωγές		Εισαγωγές		Όγκος εμπορίου		Ισοζύγιο / Έλλειμμα (-)	
	Αξία €	Μεταβολή % αξίας y.o.y.	Αξία €	Μεταβολή % αξίας y.o.y.	Αξία €	Μεταβολή % y.o.y.	Αξία €	Μεταβολή % y.o.y.
2004	6.868.582		51.582.717		58.451.299		-44.714.135	
2005	11.180.040	62,8%	28.853.553	-44,1%	40.033.593	-31,5%	-17.673.513	-60,5%
2006	16.476.791	47,4%	15.832	-99,9%	16.492.623	-58,8%	16.460.959	-193,1%
2007	4.465.947	-72,9%	42.399.879	267711,3%	46.865.826	184,2%	-37.933.932	-330,4%
2008	15.013.862	236,2%	33.145.491	-21,8%	48.159.353	2,8%	-18.131.629	-52,2%
2009	24.732.427	64,7%	489.206.693	1375,9%	513.939.120	967,2%	-464.474.266	2461,7%
2010	22.658.088	-8,4%	670.782.474	37,1%	693.440.562	34,9%	-648.124.386	39,5%
2011	20.362.238	-10,1%	812.206.174	21,1%	832.568.412	20,1%	-791.843.936	22,2%
2012	34.466.091	69,3%	1.765.198.056	117,3%	1.799.664.147	116,2%	-1.730.731.965	118,6%
2013	23.961.188	-30,5%	3.522.217.651	99,5%	3.546.178.839	97,0%	-3.498.256.463	102,1%
2014	36.914.679	54,1%	3.875.572.557	10,0%	3.912.487.236	10,3%	-3.838.657.878	9,7%
2015	48.106.475	30,3%	2.996.920.824	-22,7%	3.045.027.299	-22,2%	-2.948.814.349	-23,2%
2016	27.539.247	-42,8%	2.345.740.815	-21,7%	2.373.280.062	-22,1%	-2.318.201.568	-21,4%
2017	60.647.219	120,2%	3.145.860.776	34,1%	3.206.507.995	35,1%	-3.085.213.557	33,1%
2018	42.092.544	-30,6%	4.548.741.136	44,6%	4.590.833.680	43,2%	-4.506.648.592	46,1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία στοιχείων: Δ. Πρωτόπαπας

Ο όγκος του διμερούς εμπορίου κατά την 15ετία 2004 – 2018 καταγράφει άνοδο αν και με διακυμάνσεις. Το εμπορικό ισοζύγιο είναι αρνητικό για την Ελλάδα και ιδιαίτερα ετεροβαρές. Οι εισαγωγές από το Ιράκ αποτελούνται σχεδόν αποκλειστικά από υδρογονάνθρακες. Παρατηρείται ανοδική πορεία των εισαγωγών ιδιαίτερα από το 2012 και εντεύθεν με πτώση τα έτη 2015 και 2016 γεγονός που ενδεχομένως οφείλεται στην αγορά ιρανικού πετρελαίου μετά την άρση των κυρώσεων προς το Ιράν . Το 2018 το Ιράκ υπήρξε ο σημαντικότερος προμηθευτής μας σε πετρέλαιο υποσκελίζοντας την Ρωσία.

Οι εισαγωγές μας την τριετία 2016-18 σχεδόν διπλασιάστηκαν. Το 2018 αντιστοιχούσαν στο 8,5% των ελληνικών εισαγωγών διεθνώς (6,4% το 2017 και 5,4% το 2016) και στο ήμισυ περίπου των εισαγωγών μας από την γεωγραφική περιφέρεια Μέση Ανατολή –Βόρεια Αφρική.

2. Ελληνικές εξαγωγές προς το Ιράκ 2018 - σύγκριση με 2017

Στον κάτωθι πίνακα αναγράφονται τα εξαγόμενα ελληνικά προϊόντα σε 4ψήφιο Κωδικό Συνδυασμένης Ονοματολογίας την διετία 2017-2018, η ποσοστιαία μεταβολή αυτών καθώς και το ποσοστό που κάθε προϊόν καταλαμβάνει επί του συνόλου των εισαγωγών. Απο τον εν λόγω πίνακα παρατηρείται :

- ✓ Τα φάρμακα και τα αλκοολούχα ποτά συνιστούν το 65% των συνολικών εξαγωγών μας στο Ιράκ 45,7% και 20,3% αντίστοιχα
- ✓ Τα υπόλοιπα προϊόντα αν και υπάρχει σημαντική διασπορά, καταλαμβάνουν το καθένα μικρό μερίδιο στο σύνολο των εξαγωγών . Τα σημαντικότερα εξ αυτών είναι τα προϊόντα ομορφιάς (2,6%), σύρματα και καλώδια (2,8%) και κατασκευές και μέρη κατασκευών (3,1%)
- ✓ Σε ορισμένα προϊόντα που ανήκουν στην κατηγορία των δομικών υλικών αν και στο σύνολο των εξαγωγών καταλαμβάνουν μικρό ποσοστό , εντούτοις μεταξύ 2017 και 2018 έχουν καταγράψει σημαντική τριψήφια ή και τετραψήφια ποσοστιαία αύξηση. Αν δεν είναι η αύξηση αυτή ευκαιριακή, τα εν λόγω προϊόντα που αφορούν κυρίως δομικά υλικά φαίνεται να έχουν προοπτικές στην ιρακινή αγορά η οποία ευρίσκεται σε φάση ανοικοδόμησης.

ΚΣΟ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2018	2017	% 18/17	% επί συνόλου
0808'	Μήλα, αχλάδια και κυδώνια, νωπά	366.536	553.289	-33,8%	0,9%
1901'	Εκχυλίσματα βύνης, καθώς και παρασκευάσματα διατροφής από αλεύρια, σιμιγδάλια, άμυλα κάθε είδους ή εκχυλίσματα βύνης	517.847	451.217	14,8%	1,3%
1905'	Προϊόντα αρτοποιίας, ζαχαροπλαστικής ή μπισκοτοποιίας, έστω και με προσθήκη κακάου	84.118	24.204	247,5%	0,2%
2005'	Λαχανικά παρασκευασμένα ή διατηρημένα χωρίς ξίδι, μη κατεψυγμένα	177.328	109.763	61,6%	0,4%
2008'	Καρποί και φρούτα και άλλα βρώσιμα μέρη φυτών, παρασκευασμένα ή διατηρημένα, με ή χωρίς προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών ή αλκοόλης	666.923	486.074	37,2%	1,6%
2106'	Παρασκευάσματα διατροφής π.δ.κ.α.	98.908	128.399	-23,0%	0,2%
2201'	Νερά, στα οποία περιλαμβάνονται και τα φυσικά ή τεχνητά μεταλλικά νερά και τα αεριούχα νερά, χωρίς προσθήκη ζάχαρης	76.206			0,2%
2203'	Μπίρα από βύνη	111.320	38.795	186,9%	0,3%
2208'	Αιθυλική αλκοόλη μη μετουσιωμένη, με κατ' όγκο αλκοολικό τίτλο < 80% vol· αποστάγματα, ηδύποτα (λικέρ) και άλλα οиноπνευματώδη ποτά	8.268.231	7.541.335	9,6%	20,3%
2309'	Παρασκευάσματα των τύπων που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων	123.337	226.633	-45,6%	0,3%
2710'	Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά (εκτός από ακατέργαστα λάδια). Παρασκευάσματα περιεκτικότητας κατά βάρος >= 70% σε λάδια	545.419	567.293	-3,9%	1,3%
3004'	Φάρμακα (εκτός από τα προϊόντα των κλάσεων 3002, 3005 ή 3006) που αποτελούνται από προϊόντα αναμειγμένα ή μη αναμειγμένα	18.586.174	18.631.638	-0,2%	45,7%
3006'	Φαρμακευτικά παρασκευάσματα και προϊόντα που αναφέρονται στις διακρίσεις 3006.10.10 έως 3006.60.90	97.089			0,2%
3105'	Λιπάσματα ορυκτά ή χημικά που περιέχουν δύο ή τρία λιπαντικά στοιχεία: άζωτο, φωσφόρο και κάλιο. Άλλα λιπάσματα (εκτός από λιπάσματα καθαρής ζωϊκής ή φυτικής προέλευσης)	126.523	54.080	134,0%	0,3%
3304'	Προϊόντα ομορφιάς ή φτιασιδώματος (μακιγιάζ) παρασκευασμένα και παρασκευάσματα για τη συντήρηση ή τη φροντίδα του δέρματος (εκτός από τα φάρμακα),	1.061.839	1.222.423	-13,1%	2,6%
3305'	Παρασκευάσματα για τα μαλλιά	407.499	138.598	194,0%	1,0%
3808'	Εντομοκτόνα, ποντικοφάρμακα, μυκητοκτόνα, ζιζανιοκτόνα, ανασχετικά της βλάστησης και ρυθμιστικά της ανάπτυξης των φυτών, απολυμαντικά	66.061	120.831	-45,3%	0,2%
3816'	Τσιμέντα, κονιάματα, σκυροδέματα και παρόμοιες πυρίμαχες συνθέσεις (εκτός από παρασκευάσματα με βάση το γραφίτη ή άλλο άνθρακα)	239.848	14.146	1595,5%	0,6%
3820'	Αντιψυκτικά παρασκευάσματα και υγρά παρασκευασμένα για την αφαίρεση του πάγου (εκτός από παρασκευασμένα προσθετικά για ορυκτά λάδια	82.104	5.902	1291,1%	0,2%
3824'	Συνδετικά παρασκευασμένα για καλούπια ή πυρήνες χυτηρίου. Χημικά προϊόντα και παρασκευάσματα των χημικών ή συναφών βιομηχανιών	60.682	141.739	-57,2%	0,1%
3909'	Ρητίνες αμινικές, ρητίνες φαινολικές και πολυουρεθάνες, σε αρχικές μορφές	419.262	493.726	-15,1%	1,0%

3920'	Πλάκες, φύλλα, μεμβράνες, ταινίες και λουρίδες, από πλαστικές ύλες μη κυψελώδεις, μη ενισχυμένα ούτε με απανωτές στρώσεις	290.793	220.940	31,6%	0,7%
4819'	Κουτιά, κιβώτια, σάκοι, σακίδια, χωνιά και άλλες συσκευασίες από χαρτί, χαρτόνι, χαρτοβάμβακα ή επίπεδες επιφάνειες από ίνες κυτταρίνης	59.977	9.996	500,0%	0,1%
6802'	Πέτρες κατάλληλες για λάξευση ή για την οικοδομική, φυσικές, άλλες από σχιστόλιθο, επεξεργασμένες και τεχνουργήματα από αυτές	530.985	746.190	-28,8%	1,3%
7304'	Σωλήνες και κοίλα είδη με καθορισμένη μορφή, χωρίς συγκόλληση, από σίδηρο (εκτός από χυτοσίδηρο) ή χάλυβα	326.062	6.545	4881,8%	0,8%
7305'	Σωλήνες, κυκλικής διατομής και εξωτερικής διαμέτρου < 406,4 mm, που παράγονται από πλατιά προϊόντα έλασης από σίδηρο ή χάλυβα	63.526			0,2%
7306'	Σωλήνες και κοίλα είδη με καθορισμένη μορφή (π.χ. συγκολλημένα, καρφωτά, θηλυκωμένα ή με απλώς συνενωμένα άκρα), από σίδηρο ή χάλυβα	87.222	55.084	58,3%	0,2%
7307'	Σύνδεσμοι, συμπλέκτες και ξεύκτες σωληνώσεων (π.χ. καμπύλες ή περιβλήματα), από σίδηρο ή χάλυβα	301.894	291.284	3,6%	0,7%
7308'	Κατασκευές και μέρη κατασκευών (π.χ. γέφυρες και τμήματα γεφυρών, θυρίδες κλεισιάδων, πύργοι, πυλώνες, στύλοι, κολώνες, ικριώματα, στέγες	1.249.483	14.281.808	-91,3%	3,1%
7321'	Θερμάστρες, λέβητες με εστία, μαγειρεία (έστω και εκείνα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν βοηθητικά για την κεντρική θέρμανση), σχάρες	119.201	27.039	340,8%	0,3%
7411'	Σωλήνες από χαλκό	211.879	45.734	363,3%	0,5%
7604'	Ράβδοι και είδη με καθορισμένη μορφή, από αργίλιο, π.δ.κ.α.	291.358	145.139	100,7%	0,7%
7610'	Κατασκευές και μέρη κατασκευών (π.χ. γέφυρες και τμήματα γεφυρών, πύργοι, πυλώνες, στύλοι, κολώνες, ικριώματα, στέγες, ζευκτά στέγης, πύλες	174.054	185.574	-6,2%	0,4%
8309'	Πώματα (ό. συμπ. τα πώματα-στεφάνια, τα ελικοτομημένα πώματα και τα πώματα για τη ρύθμιση της ροής), καψούλια επιπωματίσης φιαλών	121.512			0,3%
8311'	Σύρματα, ράβδοι, σωλήνες, πλάκες, ηλεκτρόδια και παρόμοια είδη, από κοινά μέταλλα ή από μεταλλικά καρβίδια, επενδυμένα	137.138			0,3%
8413'	Αντλίες για υγρά, έστω και με μετρική διάταξη (εκτός εκείνων που είναι από κεραμεικές ύλες, καθώς και εκτός από ιατρικές αντλίες απορρόφησης εκκρίσεων	115.057	10.604	985,0%	0,3%
8414'	Αεραντλίες ή αντλίες κενού (εκτός των ανυψωτών μειγμάτων αερίων αντλίες γαλακτώματος	343.564	64.493	432,7%	0,8%
8418'	Ψυγεία και καταψύκτες τύπου ντουλαπιού, καταψύκτες και ψυκτικές συσκευές βαθείας ψύξεως τύπου κιβωτίου και άλλο υλικό	153.758	77.726	97,8%	0,4%
8421'	Μηχανές και συσκευές φυγόκεντρες, ό. συμπ. οι μηχανές στιψίματος (εκτός εκείνων για το διαχωρισμό ισοτόπων). Συσκευές για τη διήθηση ή το καθαρίσμα υγρών ή αερίων	100.487	423.610	-76,3%	0,2%
8422'	Πλυντήρια πιάτων. Μηχανές και συσκευές για τον καθαρισμό ή το στέγνωμα φιαλών ή άλλων δοχείων. Μηχανές και συσκευές για την πλήρωση, την πωμάτιση και τη σφράγιση φιαλών, κουτιών, σάκων και	70.507			0,2%
8474'	Μηχανές και συσκευές για τη διαλογή, το κοσκίνισμα, το διαχωρισμό, το πλύσιμο, τη σύνθλιψη, την άλεση, την ανάμειξη ή τη μάλαξη χώματος	383.866	776.704	-50,6%	0,9%
8504'	Μετασχηματιστές ηλεκτρικοί, ηλεκτρικοί μετατροπείς (π.χ. ανορθωτές) καθώς και πηνία επαγωγικής αντίδρασης και άλλα πηνία επαγωγής. Μέρη τους	146.957	33.080	344,2%	0,4%
8507'	Ηλεκτρικοί συσσωρευτές, περιλαμβανομένων και των διαχωριστών τους	104.987	51.225	105,0%	0,3%

8516'	Θερμαντήρες νερού και θερμοσυσσκευές που βυθίζονται στο νερό, ηλεκτρικοί. Ηλεκτρικές συσκευές για τη θέρμανση του χώρου	454.098	110.263	311,8%	1,1%
8538'	Μέρη που αναγνωρίζονται ότι προορίζονται αποκλειστικά ή κύρια για συσκευές της κλάσης 8535, 8536 ή 8537, π.δ.κ.α.	263.136	2.900	8973,7%	0,6%
8544'	Σύρματα και καλώδια (ό. συμπ. τα ομοαξονικά καλώδια) για ηλεκτροτεχνική χρήση, μονωμένα	1.141.287	4.647.528	-75,4%	2,8%
9403'	Έπιπλα (εκτός από καθίσματα και έπιπλα για την ιατρική, την οδοντιατρική, την κτηνιατρική ή τη χειρουργική). Μέρη αυτών, π.δ.κ.α.	193.113	194.892	-0,9%	0,5%
9406'	Κτίρια προκατασκευασμένα, έστω και ατελή ή μη συναρμολογημένα ακόμα	199.503	173.284	15,1%	0,5%
9504'	Παιχνίδια συντροφιάς, ό. συμπ. τα παιχνίδια που λειτουργούν με μηχανισμό, τα σφαιριστήρια (μπιλιάρδα)	508.103	192.900	163,4%	1,2%
99SS'	Λοιπά προϊόντα	368.679	453.801	-18,8%	0,9%
		40.695.440	60.647.219	-32,9%	100,0%

Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ : Γραφείο ΟΕΥ Ερμπίλ

ΠΗΓΕΣ

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (ΕΛΣΤΑΤ)
 World Bank Doing Business 2019 Report
 National Investment Commission of Iraq
 Ministry of Industry and Minerals of Iraq
 A Legal Guide to Investment in Iraq
 Investment Board of Kurdistan
 US Commercial Service: Investment Climate Statements for 2018
 CIA World Fact Book
 UNCTAD